Poznámky - matematická analýza I

Petr Chmel

Základní věty a důkazy

Věta 1 (Bernoulliova nerovnost)**.** $\forall x \in \mathbb{R} : x \geq -2, n \in \mathbb{N} : (1+x)^x \geq 1 + nx$

indukcí podle n. $n = 1, n = 2$ zjevně platí.
$n \geq 1 : (1+x)^{n+2} = (1+x)^n(1+x)^2 \geq (1+nx)(1+2x+x^2) = 1+(n+2)x+x^2((1+x)n+1) \geq 1+(n+2)x$ ☐

Tvrzení 1 (Prvočísel je nekonečně mnoho)**.**

Důkaz. Sporem: ať si je největší prvočíslo: pak všechna prvočísla vynásobím a přičtu jedničku - pak tohle číslo není dělitelné žádným ze známých prvočísel - spor. ☐

Lemma 1 (Iracionalita $\sqrt{2}$)**.** $\sqrt{2} \in \mathbb{R} \setminus \mathbb{Q}$

Důkaz sporem. Nechť $\sqrt{2} = \dfrac{p}{q} \wedge p, q$ nesoudělná, $p \in \mathbb{Z} \setminus \{0\}, q \in \mathbb{N}$. Pak $\dfrac{p^2}{q^2} = 2 \Rightarrow \exists k \in \mathbb{Z} \setminus \{0\} : p = 2k \Rightarrow \dfrac{4k^2}{q^2} = 2 \Rightarrow \dfrac{q^2}{k^2} = 2$. Ze stejného argumentu jako výše: $q = 2l, l \in \mathbb{N}$. Pak ovšem p i q jsou dělitelné dvěma, tedy jsou soudělná, což je spor. ☐

Definice 1 (Závory, supremum, infimum, omezená množina)**.** Nechť $\leq$ je částečné uspořádání na X. Pak

- $x \in X$ je horní závora $A \subseteq X$, pokud $\forall a \in A : a \leq x$
- $x \in X$ je dolní závora $A \subseteq X$, pokud $\forall a \in A : x \leq a$
- $x \in X$ je supremum $A \subseteq X$, pokud x je horní závora A a pr každou horní závoru x' množiny A platí $x \leq x'$.
- $x \in X$ je infimum $A \subseteq X$, pokud x je dolní závora A a pr každou horní závoru x' množiny A platí $x' \leq x$.
- $A \subseteq X$ je shora omezená, pokud A má horní závoru
- $A \subseteq X$ je zdola omezená, pokud A má dolní závoru
- pokud existují, jsou supremum a infimum dány jednoznačně

Definice 2 (Těleso)**.** Těleso je $(T, \cdot, +)$ taková, že:

- $\forall a, b \in T : a + b = b + a$
- $\forall a, b, c \in T : (a + b) + c = a + (b + c)$
- $\exists 0 \in T : \forall a \in T : 0 + a = a$
- $\forall a \in T \exists b \in T : a + b = 0$
- $\forall a, b \in T : ab = ba$
- $\forall a, b, c \in T : (ab)c = a(bc)$
- $\exists 1 \in T : \forall a \in T : 1a = a$
- $\forall a \in T \setminus \{0\} \exists b \in T : ab = 1$
- $\forall q, b, c \in T : (a + b) \cdot c = ac + bc$
- $0 \neq 1$

Poznámka (Axiom úplnosti)**.** $\forall X, Y \subseteq \mathbb{R}$ t.ž.$\forall x \in X, \forall y \in Y : x \leq y$ existuje $c \in \mathbb{R}$ splňující $\forall x \in X : x \leq c \wedge \forall y \in Y : c \leq y$.

Důsledek 1 (Existence suprema a infima omezené množiny v $\mathbb{R}$)**.** Každá neprázdná shora omezená podmnožina $\mathbb{R}$ má supremum. Každá neprázdná zdola omezená podmnožina $\mathbb{R}$ má infimum.

Důkaz. 1. část: Nechť X je neprázdná a shora omezená. Definujeme $Y = \{y \in \mathbb{R} : \forall x \in X : x \leq y\}$ - množinu všech horních závor X - ta je neprázdná. Dle axiomu úplnosti $\exists c \in \mathbb{R} : \forall x \in X : x \leq c \wedge \forall y \in Y : c \leq y$. Tedy c je horní závora X, která je menší nebo rovna všem horním závorám, tedy je supremem. □

Věta 2 (Cantorova věta o vnořování intervalů)**.** Nechť $[a_1, b_1] > [a_2, b_2] > \ldots > [a_n, b_n] > \ldots$ jsou vnořené uzavřené intervaly. Pak $\cap_{n=1}^{\infty}[a_n, b_n] \neq \emptyset$. Pokud navíc délky intervalů jsou k nule (infimum množiny délek je 0), pak $\exists! \alpha \in \mathbb{R}$, které leží v průniku: $\cap_{n=1}^{\infty}[a_n, b_n] = \{\alpha\}$.

Důkaz. Z vnořenosti intervalů plyne $a_1 \leq a_2 \leq \ldots a_n \leq \ldots \leq b_n \leq \ldots \leq b_2 \leq b_1$ Definujeme $A = \{a_n \in \mathbb{R}, n \in \mathbb{N}\}, B = \{b_n \in \mathbb{R}, n \in \mathbb{N}\}$. A je neprázdná a shora omezená, tedy má supremum (α). B je neprázdná a zdola omezená, tedy má infimum (β). Dále $\forall n \in \mathbb{N} : [\alpha, \beta] \subset [a_n, b_n]$, tudíž $[\alpha, \beta] \subseteq \cap_{n=1}^{\infty}[a_n, b_n]$, tedy průnik je neprázdný. Pokud $\inf |b_n - a_n| = 0$, pak $|\beta - \alpha| = 0$, tedy $\beta = \alpha$, tedy $[\alpha, \beta] = \{\alpha\}$ □

Definice 3 (Nekonečná a spočetná množina)**.** M je nekonečná, pokud existuje prosté zobrazení z M do M, které není na.
M je spočetná, pokud existuje bijekce $\mathbb{N} \to M$. M je nespočetná, pokud není spočetná a je nekonečná

Věta 3 (Cantorova věta o nespočetnosti reálných čísel)**.** Neexistuje zobrazení na $f : \mathbb{N} \to \mathbb{R}$

Důkaz. Ukážeme, že $X = \{0.c_1c_2c_3 \ldots : \forall i \in \mathbb{N} : c_i \in \{0, 1\}\} \subset \mathbb{R}$ je nespočetná, tedy neexistuje bijekce $\mathbb{N} \to X$.
Sporem: nechť taková bijekce existuje. Pak $n \in \mathbb{N}$ se zobrazí na $x = 0.c_{n1}c_{n2}c_{n3} \ldots \in X$ - vytvoříme si „tabulku“. Nyní uvažme číslo $p = 0, \overline{c_{11}c_{22} \ldots c_{nn} \ldots}$, kde $\overline{c_{ij}} = 1 - c_{ij}$. Toto číslo se s každým číslem v tabulce liší v alespoň jedné číslici, tedy není v tabulce, tedy bijekce nemůže existovat. □

Definice 4 (Nekonečná posloupnost, monotonie, omezenost)**.** Nekonečná posloupnost prvků neprázdné množiny A je zobrazení, které $n \mapsto a_n$ z $\mathbb{N}$ do A. Takovou posloupnost značíme $(a_n)_{n=1}^{\infty}$. Posloupnost je

- neklesající, pokud $a_n \leq a_{n+1} \forall n \in \mathbb{N}$
- rostoucí, pokud $a_n < a_{n+1} \forall n \in \mathbb{N}$
- nerostoucí, pokud $a_n \geq a_{n+1} \forall n \in \mathbb{N}$
- klesající, pokud $a_n > a_{n+1} \forall n \in \mathbb{N}$
- monotónní, pokud je nerostoucí nebo neklesající
- shora/zdola omezená, pokud je množina členů shora/zdola omezená.

Definice 5 (Limita posloupnosti)**.** Nechť (a_n) je posloupnost reálných čísel. Číslo $a \in \mathbb{R}$ je limita (a_n), píšeme $\lim_{n\to\infty} q_n = a$, pokud $\forall \varepsilon > 0 \exists n_0 \in \mathbb{N} : \forall n \geq n_0 : |a_n - a| < \varepsilon$. Pak o (a_n) řekneme, že konverguje a má vlastní limitu. Jinak říkáme, že posloupnost diverguje.
Posloupnost (a_n) reálných čísel má limitu rovnou ∞, pokud $\forall k \in \mathbb{R} \exists n_0 \in \mathbb{N} : \forall n \in N : n \geq n_0 : a_n > k$.
Posloupnost (a_n) reálných čísel má limitu rovnou $-\infty$, pokud $\forall k \in \mathbb{R} \exists n_0 \in \mathbb{N} : \forall n \in N : n \leq n_0 : a_n > k$.
Pak říkáme, že posloupnost má nevlastní limitu.

Věta 4 (Jednoznačnost limity)**.** Limita posloupnosti je určena jednoznačně, pokud existuje.

Důkaz. Sporem: ať si má dvě limity $A \neq B$. Pak vezmeme $\varepsilon = \frac{|A-B|}{3}$ - spor. □

Věta 5 (Limita monotónní posloupnosti)**.** Je-li $(a_n) \subset \mathbb{R}$ neklesající a shora omezená, pak konverguje.

Poznámka. Symetricky platí pro nerostoucí a zdola omezenou. Pokud je posloupnost monotónní a neomezená, má nevlastní limitu. Stačí, že posloupnost je monotónní od nějakého n_0 dál.

Důkaz. $A = \{a_n : n \in \mathbb{N}\}$ je shora omezená, tedy existuje její supremum a. Pak $\forall n \in \mathbb{N} : a_n \leq a \wedge \forall \varepsilon > 0 \exists n_0 : a_{n_0} > a - \varepsilon$. Díky monotonii pro $n \leq n_0 : a_n \geq a_{n_0} > a - \varepsilon$. Tedy $\forall n \geq n_0 q_n \in (a - \varepsilon, a)$, tedy $\lim a_n = a$. □

Definice 6. (b_n) je podposloupnost (a_n), pokud existuje ostře rostoucí zobrazení $f : \mathbb{N} \to \mathbb{N}$ takové, že $b_n = a_{f(n)}$.

Věta 6 (O limitě podposloupnosti)**.** Je-li (a_n) podposloupností (b_n) a (b_n) má limitu, pak $\lim a_n = \lim b_n$.

Důkaz. Uvážíme posloupnost indexů a z ní se nějak ukáže: $\exists n_0$, pak $\exists k_0 : k_0 \geq n_0$. □

Věta 7 (Aritmetika limit)**.** Nechť $(a_n), (b_n)$ jsou konvergentní posloupnosti s limitami a, b. Pak

1. $(a_n + b_n)$ konverguje a její limita je $a + b$
2. $(a_n \cdot b_n)$ konverguje a její limita je $a \cdot b$
3. pokud $b \neq 0 \wedge b_n \neq 0 \forall n$, pak $(\frac{a_n}{b_n})$ konverguje a její limita je $\frac{a}{b}$

Důkaz.
1. Dle trojúhelníkové nerovnosti máme $|(a_n + b_n) - (a + b)| \leq |a_n - a| + |b_n - b|$. Z předpokladů víme, že $\forall \varepsilon' > 0 \exists n_0 : \forall n \leq n_0 : |a_n - a| < \varepsilon', |b_n - b| < \varepsilon'$. Tedy $\forall n \leq n_0 : |(a_n + b_n) - (a + b)| \leq 2\varepsilon' = \varepsilon$, tedy pro nám dané ε volíme $\varepsilon' = \dfrac{\varepsilon}{2}$.
2. Dle trojúhelníkové nerovnosti máme $|a_n b_n - ab| = |(a_n - a)b_n + a(b_n - b)| \leq |a_n - a||b_n| + |a||b_n - b|$. Pak $\forall 0 < \varepsilon' < 1 \exists n_0 : \forall n \geq n_0 : |a_n - a| < \varepsilon' \wedge |b_n - b| < \varepsilon' \wedge |b_n| < |b| + 1$. Tedy $|a_n b_n - ab| < \varepsilon'(|a| + |b| + 1) = \varepsilon$. Tedy volíme $\varepsilon' = \dfrac{\varepsilon}{|a| + |b| + 1}$

□

Věta 8 (Násobení limitní nulou (o omezené a mizející posloupnosti))**.** Nechť (a_n) je omezená a (b_n) konverguje k 0. Pak $\lim(a_n \cdot b_n) = 0$.

Důkaz. TODP □

Věta 9 (Limita a uspořádání)**.** Nechť $(a_n), (b_n)$ mají vlastní limity a, b.

1. Když $a < b$, pak $\exists n_0 : \forall n \geq n_0 : a_n < b_n$.
2. Když pro nějaké n_0 platí, že $\forall n > n_0$ je $a_n \leq b_n$, pak $a \leq b$.

Důkaz. 1. BÚNO: $a < b$. Vezmeme $0 < \varepsilon \leq \frac{b-a}{3}$. Pak $\exists n_0 : \forall n > n_0 : a_n < a + \varepsilon < b - \varepsilon < b_n$.
2. sporem: $\forall n : n > n_0 \Rightarrow a_n \leq b_n \wedge a > b$ Spor z 1. □

Věta 10 (O dvou policajtech)**.** Nechť $(a_n), (b_n), (c_n)$ splňují $\lim a_n = \lim c_n = a \in \mathbb{R} \wedge \exists n_0 : \forall n \geq n_0 : a_n \leq b_n \leq c_n$. Pak b_n konverguje a její limita je a-

Důkaz. Pozorování, pokud $c, e \in I$, kde I je interval, pak $\forall d : c \leq d \leq e \Rightarrow d \in I$.
Z předpokladu $\forall \varepsilon > 0 \exists n_0 : \forall n > n_0$ platí $a_n, c_n \in (a - \varepsilon, a + \varepsilon)$. Vzhledem k pozorování: $b_n \in (a - \varepsilon, a + \varepsilon)$. □

Věta 11 (Rozšířená aritmetika limit (!δ))**.** Nechť $(a_n), (b_n)$ jsou posloupnosti s limitami $a, b \in \mathbb{R}^*$. Pak

1. $\lim a_n + b_n = a + b$ MPSS
2. $\lim a_n \cdot b_n = ab$ MPSS
3. $\forall n : b_n \neq 0$, paklim $a_n / b_n = a/b$ MPSS

Věta 12 (O monotónní posloupnosti)**.** Každá posloupnost reálných čísel má monotónní podposloupnost.

Důkaz. Indexem j začíná dobrá podposloupnost, pokud $\exists k = k_1 < k_2 < \dots$ t.ž. $a_{k_1} \leq a_{k_2} \leq \dots$
Indexem j začíná špatná podposloupnost, pokud $\exists k = k_1 < k_2 < \dots < k_j$ t.ž. $a_{k_1} \leq a_{k_2} \leq \dots \leq a_{k_j} \wedge a_{k_j} > n \forall n > k_j$.
Každé k je začátkem dobré nebo špatné posloupnosti.
Index 1 je začátkem dobré nebo špatné podposloupnosti. Dobrá: ✓. Špatná: označíme m_1 poslední index špatné posloupnosti a vyšetříme $m_1 + 1$. Takto budeme pokračovat a buď najdeme debrou podposloupnost, nebo sestrojíme nekonečnou podposloupnost $m_1, m_2, \dots$ t.ž. $a_{m_1} > a_{m_2} > \dots$, což je nekonečná klesající podposloupnost a_n. □

Věta 13 (Bolzano-Weierstrassova)**.** Každá omezená posloupnost má konvergentní podposloupnost. (Toto lze rozšířit na neomezené posloupnosti, pak má (ne)vlastní limitu).

Důkaz. Dle předchozí věty má tato posloupnost monotónní podposloupnost, která je též omezená. Dle věty o limitě monotónní posloupnosti tato podposloupnost konverguje. □

Definice 7 (Cauchyovskost)**.** (a_n) je cauchyovská, pokud $\forall \varepsilon > 0 \exists n_0 \in \mathbb{N} : \forall n, m > n_0 : |a_n - a_m| < \varepsilon$

Věta 14 (Cauchyova podmínka)**.** Posloupnost reálných čísel je konvergentní $\Leftrightarrow$ je cauchyovská.

Důkaz. „$\Leftarrow$“: TODO □

Definice 8 (Hromadný bod, limes superior, limes inferior)**.** Nechť (a_n) je posloupnost reálných čísel, $A \in \mathbb{R}^*$. Řekneme, že A je hromadnýá bod (a_n), pokud existuje podposloupnost (a_{k_n}) t.ž. $\lim a_{k_n} = A$. Jako $H((a_n))$ označíme množinu hromadných bodů posloupnosti.
$\liminf a_n = \min(H((a_n)))$, $\limsup a_n = \max(H((a_n)))$.

Věta 15 (Ekvivalentní definice limsup a liminf)**.** Definujeme $b_n := supa_n, a_{n+1}, \dots$ a $c_n := supa_n, a_{n+1}, \dots$. Pak $\lim b_n = \limsup a_n, \lim c_n = \liminf a_n$

Důkaz. TODO □

Věta 16 (Limita existuje $\Leftrightarrow$ limsup = liminf)**.** Limita (a_n) existuje $\Leftrightarrow \limsup a_n = \liminf a_n = \lim a_n$.

Důkaz. TODO □

Definice 9 (Nekonečná řada)**.** Je-li (a_n) posloupnost, $\sum a_n$ nazýváme řadou, a_n je n-tým členem řady, $s_k = \sum_{n=1}^{k} a_n$ je k-tý částečný součet řady. Součet řady je $\lim_{k\to\infty} s_k$. Budeme psát $\sum a_n = \lim_{k\to\infty} s_k$. Řada konverguje, pokud konverguje limita. Pokud limita je nevlastní, pok řada diverguje. Pokud řada nemá součet, někdy říkáme že osciluje.

Věta 17 (Divergence harmonické řady)**.** Harmonická řada diverguje.

Důkaz. Uvažme $\sum_{n=k+1}^{2k} \frac{1}{n} \geq \frac{k}{2k} = \frac{1}{2}$. Tedy pro $k = 2^r$: $s_k \geq 1 + \log_2(k) \cdot 0.5$. A $\lim s_k \geq \lim(1 + \log_2(k) \cdot 0.5) = +\infty$. □

Věta 18 (Nutná podmínka konvergence)**.** Nechť $\sum a_n$ konverguje. Potom $\lim a_n = 0$

Důkaz. $\lim a_n = \lim(s_n - s_{n-1}) \stackrel{\text{AL}}{=} \lim s_n - \lim s_{n-1} = S - S = 0$. Protože řada konverguje, s_n má vlastní limitu. □

Věta 19 (Cauchyova podmínka pro řady)**.** Řada je konvergentní $\Leftrightarrow \forall \varepsilon > 0 \exists n_0 \in \mathbb{N} : \forall n, m > n_0 : n \geq n : |\sum_{k=n}^{m} a_k| < \varepsilon$

Důkaz. $\forall \varepsilon > 0 \exists n_0 \in \mathbb{N} : \forall n, m > n_0 : n \geq n : |\sum_{k=n}^{m} a_k| < \varepsilon \Leftrightarrow \forall \varepsilon > 0 \exists n_0 \in \mathbb{N} : \forall n, m > n_0 : n \geq n : |s_m - s_{n-1}| < \varepsilon$. Dle Cauchyovy podmínky pro posloupnosti $\Leftrightarrow (s_n)$ konverguje $\Leftrightarrow \sum a_n\, K$ □

Věta 20 (Lineární kombinace řad)**.** Nechť $\sum a_n, \sum b_n$ jsou řady mající součet. Pak

1. Pro $\alpha \in \mathbb{R}$ t.ž. $\alpha \sum a_n$ je definován: $\sum \alpha a_n = \alpha \sum a_n$.
2. Je-li $\sum a_n + \sum b_n$ definovaný výraz, pak $\sum (a_n + b_n) = \sum a_n + \sum b_n$.

Důkaz. Cvičení na aritmetiku limit. □

Věta 21 (Srovnávací kritérium)**.** Nechť $a_n, b_n \geq 0 \forall n \in \mathbb{N}$.

1. Pokud $\exists n_0 \in \mathbb{N} : \forall n > n_0 : a_n \leq b_N \wedge \sum b_n \, K$, pak $\sum a_n \, K$.
2. Nechť $\lim \frac{a_n}{b_n} = L \in \mathbb{R}^*$. Pak
   - $0 < L < \infty : \sum a_n \, K \Leftrightarrow \sum b_n \, K$
   - $L = 0 : \sum b_n \, K \Rightarrow \sum a_n \, K$
   - $L = \infty : \sum a_n \, K \Rightarrow \sum b_n \, K$

Důkaz. Označme s_k, t_k částečné součty a_n, b_n. Posloupnosti s_k, t_k jsou neklesající, tedy pro konvergenci stačí dokázat omezenost shora.
1. $s_k \leq t_k$ NEmusí platit (ani pro libovolně velká k) - $a_n = b_n \forall n > n_0; a_n = b_n + 1 \forall n \leq n_0$. Ale víme, že $s_k \leq t_k + s_{n_0}(-t_{n_0})$. Pokud je t_k shora omezená, pak $t_k + s_k$ je též shora omezená, tedy s_k je také shora omezená.
2. Limita rovna nule: tedy $\exists n_0 = \forall n > n_0 : \frac{a_n}{b_n} < 1$, tedy $a_n < b_n$, tedy 1.
Limita rovna nekonečnu: Tedy $\exists n_0 = \forall n > n_0 : \frac{a_n}{b_n} > 1$, tedy $a_n > b_n$, tedy 1 s prohozením a_n, b_n.
Limita mezi ($l \in (0, \infty)$): $\exists n_O : \forall n \geq n_0 l/2 = \frac{a_n}{b_n} < 2l$: Zleva doprava: použijeme 1 s $b_n/2, a_n$. Zprava doleva: použijeme 1 s $a_n, 2lb_n$ □

Věta 22 (D'Alembertovo podílové kritérium)**.** Nechť $a_n > 0 \forall n \in \mathbb{N}$

1. Pokud $\exists q \in (0; 1) \wedge n_I \in \mathbb{N} : \forall n > n_0 : \frac{a_{n+1}}{a_n} < q \Rightarrow \sum a_n \, K$
2. Pokud $\limsup \frac{a_{n+1}}{a_n} < 1 \Rightarrow \sum a_n \, K$
3. Pokud $\lim \frac{a_{n+1}}{a_n} < 1 \Rightarrow \sum a_n \, K$
4. Existuje posloupnost b_n s $\limsup \frac{b_{n+1}}{b_n} > 1$, jež konverguje.
5. Pokud $\lim \frac{a_{n+1}}{a_n} > 1 \Rightarrow \sum a_n \, D$

Důkaz. $1 \Rightarrow 2 \Rightarrow 3$
1: Ukážu, že $\sum_{n=n_0}^{\infty} q_k \, K$, pak $\sum a_n \, K$. Předpokládejme $n_0 = 1$, $\frac{a_{n+1}}{a_n} < q \Rightarrow a_{n+1} < qa_n \Rightarrow a_n \leq a_1 q^{n-1}$ - platí z indukce. Víme, že $q < 1 \Rightarrow \sum q^n \, K \Rightarrow \sum a_1 q^{n-1} \, K \Rightarrow \sum a_n \, K$ ze srovnávacího kritéria.
5: $\lim \frac{a_{n+1}}{a_n} = l > 1$ - dále jako v 1 s opačným výsledkem. □

Věta 23 (Cauchyovo odmocninové kritérium)**.** Nechť $a_n \geq 0 \forall n \in \mathbb{N}$

1. Pokud $\exists q \in (0; 1) \wedge n_I \in \mathbb{N} : \forall n > n_0 : a_n^{\frac{1}{n}} < q \Rightarrow \sum a_n \, K$
2. Pokud $\limsup a_n^{1/n} < 1 \Rightarrow \sum a_n \, K$
3. Pokud $\lim a_n^{1/n} < 1 \Rightarrow \sum a_n \, K$
4. Pokud $\limsup a_n^{1/n} > 1 \Rightarrow \sum a_n \, D$
5. Pokud $\lim a_n^{1/n} > 1 \Rightarrow \sum a_n \, D$

Důkaz. 1. Pokud $a_n^{1/n} \leq q$, tak $a_n < q^n \forall n \geq n_0$. Pak ze srovnávacího kritéria a geometrické řady s $0 < q < 1$. $1 \Rightarrow 2$: $\limsup a_n \leq q_n$. $2 \Rightarrow 3$: Z definice asi $1 \Rightarrow 2$: $\limsup a_n^{1/n} = c > 1 \forall n_0 \exists n > n_0$ t.ž.$a_n^{1/n} > 1 + (\frac{c-1}{2})$, tedy $a_n > (1 + (\frac{c-1}{2}))^n$ - a tato posloupnost diverguje dle nutné podmínky. $2 \Rightarrow 3$: Z definice asi □

Definice 10. Řekneme, že řada konverguje absolutně, pokud $\sum |a_n|$ konverguje.

Věta 24 (AK implikuje K)**.** Pokud řada konverguje absolutně, pak konverguje.

Důkaz. $\forall m,n; m > n : |a_{n+1} + \ldots + a_m| \leq |a_{n+1}| + \ldots + |a_m| = ||a_n + 1| + \ldots + |a_m||$. Tedy pokud $\sum |a_n|$ splňuje Cauchyho podmínku pro řady, pak $\sum a_n$ ji splňuje též □

Věta 25 (Leibnizovo kritérium)**.** Nechť (a_n) je nerostoucí a $\lim a_n = 0$. Pak $\sum (-1)^{n+1} a_n\, K$.

Důkaz. Pozorování: pro $b_1 \geq b_2 \geq \ldots \geq 0$: $s_k := b_1 - b_2 + \ldots + -b_k \in [0; b_1]$.
Ze zadání: $\forall \varepsilon \exists n_0 : \forall n > n_0 : a_n \varepsilon$ (a $a_n \geq 0$). Tedy $\forall \varepsilon > 0 \exists n_0 : n, m > n_0, n$ liché (pro n sudé vytkneme -1): $\sum (-1)^{k+1} a_k \in [0; a_n] + |\sum_{i=n}^{m} (-1)^{i+1} a_i| < \varepsilon$. Dle Cauchyovy podmínky řada konverguje. □

Věta 26 (Abelovo a Dirichletovo kritérium (!δ))**.** Nechť $(a_n), (b_n)$ jsou posloupnosti, (a_n) je nerostoucí a nezáporná. Pak

1. (Dirichlet) Když $\lim a_n = 0$ a b_n má omezené částečné součty, pak $\sum (a_n b_n)\, K$
2. (Abel) Když $\sum b_n\, K$, pak $\sum (a_n b_n)\, K$

Věta 27 (Cauchyovo kondenzační kritérium)**.** Když $a_1 \geq a_2 \geq \ldots \geq 0$, pak $\sum 2^n a_{2^n}\, K \Leftrightarrow \sum a_n\, K$.

Důkaz. s_k - součty a_n, t_k - součty té druhé.
„$\Leftarrow$“: Předpoklad: $s_k\, K$, chceme $t_k\, K$. Mějme $k, m \in \mathbb{N}, m > 2^k$. $s_n \leq a_1 + a_2 + (a_3 + a_4) + \ldots + (a_{2^{k-1}+1} + \ldots + a_{2^k}) \geq a_1/2 + a_2 + 2a_+ \ldots + 2^{k-1} a_{2^k} = \frac{t_k}{2}$. t_k je shora omezená a také je neklesající, tedy $\sum 2^n a_{2^n}\, K$.
„$\rightarrow$“ TODO, podobné □

Důsledek 2 (CKK a funkce zeta)**.**

Důkaz. □

Definice 11. Nechť $p : \mathbb{N} \to \mathbb{N}$ je bijekce a $\sum a_n$ je řada. Pak $\sum a_{p(n)}$ je přerovnáním řady.

Věta 28 (Riemannova o přerovnání řad (!δ))**.** Nechť $\sum a_n\, K$, ale ne absolutně. Pak $\forall \alpha \in \mathbb{R}^*$ existuje $p : \mathbb{N} \to \mathbb{N}$ bijektivní t.ž. $\sum a_{p(n)} = \alpha$.

Věta 29 (Přerovnání absolutně konvergentní řady)**.** Nechť $\sum a_n\, AK$. Pak pro libovolné přerovnání řad p platí $\sum a_{p(n)}\, AK$. (A součty se rovnají).

Důkaz. TODO □

Definice 12. Exponenciální funkce $e^x = \exp(x) := \sum_{n=0}^{\infty} \frac{x^n}{n!}$

Věta 30 (Vlastnosti funkce e^x)**.** $\forall x, y \in \mathbb{R} : \exp(x + y) = \exp(x) \cdot \exp(y)$.

Důkaz. Rozepsání. □

Věta 31 (Vyjádření e^x pomocí limity posloupnosti (!δ))**.** $\forall x \in \mathbb{R} : \lim(1 + \frac{x}{n})^n = e^x$.

Definice 13 (Sinus, kosinus)**.** Pro $x \in \mathbb{R}$:. $\sin(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n x^{2n+1}}{(2n+1)!}$, $\cos(x) = \sum_{n=0}^{\infty} \frac{(-1)^n x^{2n}}{(2n)!}$.
Obě řady konvergují z podílového kritéria

Definice 14 (Okolíčka)**.** Pro $a \in \mathbb{R}, \delta > 0$:
$U(a, \delta) := (a - \delta; a + \delta)$ - δ-okolí bodu
$U(\infty, \delta) := (\frac{1}{\delta}; \infty)$
Prstencové okolí: $P(a, \delta) = (a - \delta; a + \delta) \setminus \{a\}$
Dále pravá a levá okolíčka...

Definice 15 (Limita funkce v bodě)**.** Nechť $f : M \to \mathbb{R}$, kde $M \subseteq \mathbb{R}, a \in \mathbb{R}^*$ je hormadný bod M, $A \in \mathbb{R}^*$.
Pak $\lim_{x \to a} f(x) = A \Leftrightarrow \forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 9 : f(P(a, \delta) \cap M) \subset U(A, \varepsilon)$.

Definice 16 (Jednostranná limita funkce v bodě)**.** Nechť $f : M \to \mathbb{R}$, kde $M \subseteq \mathbb{R}, a \in \mathbb{R}^*$ je hormadný bod M, $A \in \mathbb{R}^*$.
Pak $\lim_{x \to a^+} f(x) = A \Leftrightarrow \forall \varepsilon > 0 \exists \delta > 9 : f(P^+(a, \delta) \cap M) \subset U(A, \varepsilon)$.
V $+-\infty$ jednostranné limity neuvažujeme.

Definice 17 (Spojitost (i jednostranná)). Nechť $f : M \to \mathbb{R}, a \in M$. Pak f je v a spojitá právě tehdy když $\forall\varepsilon\exists\delta > 0 : f(U(a, \delta) \cap M) \subset U(f(a), \varepsilon)$.
Dále f je v a spojitá zprava právě tehdy když $\forall\varepsilon\exists\delta > 0 : f(U^+(a, \delta) \cap M) \subset U(f(a), \varepsilon)$.

Věta 32 (Jednoznačnost limity funkce). Pokud limita funkce v bodě existuje, je určena jednoznačně.

Důkaz. Ať má funkce v bodě a dvě limity: $A \neq B$. Pak vezmeme $\varepsilon > 0$t.ž.$U(A, \varepsilon) \cap U(B, \varepsilon) = \emptyset$ (což lze). Pak by mělo existovat vhodné delta z definice, ale to neexistuje. □

Věta 33 (Heineho věta). Nechť $a \in \mathbb{R}^*$ je hromadný bod $M, A \in \mathbb{R}^*$ a $f : M \to \mathbb{R}$. Pak NTJE:

1. $\lim_{x\to a} f(x) = A$
2. $\forall(x_n) \subset M : \lim x_n = a \wedge x_n \neq a\forall n \in \mathbb{N}$ je $\lim f(x_n) = A$

Důkaz. TODO □

Věta 34 (Aritmetika limit funkcí (!δ)). $a \in \mathbb{R}*$, f, g def. na $P(a)$, limity jsou $A, B \in \mathbb{R}^*$. Pak

1. limita součtu je součet limit
2. limita součinu je součin limit
3. je-li navíc $g(x)$ na nějakém prstencovém okolí nenulové je limita podílu rovna podílu limit.

Ve všech případech má-li pravá strana smysl.

Věta 35 (Limita monotónní funkce). Nechť $a, b \in R^*, a < b, f : (a, b) \to \mathbb{R}$ je monotónní funkce. Pak limity v krajních bodech intervalu existují.

Důkaz. Nechť f je na (a, b) neklesající. Pak zřejmě $\lim_{x\to b} = \sup(f((a, b)))$. Další tři případy analogicky. □

Věta 36 (Limita funkce a uspořádání (!δ)). Nechť f, g, h je definované na prst. okolí $a \in \mathbb{R}^*$. Pak

1. $\lim_{x\to a} f(x) > \lim_{x\to a} g(x) \Rightarrow \exists\delta > 0 : \forall x \in P(a, \delta) : f(g) > g(x)$.
2. $\exists\delta > 0 : \forall x \in P(a, \delta) : f(g) \geq g(x) \Rightarrow \lim_{x\to a} f(x) \geq \lim_{x\to a} g(x)$.
3. $\lim_{x\to a} f(x) = \lim_{x\to a} h(x) = A \in \mathbb{R}^* \wedge \exists\delta > 0 : \forall x \in P(a, \delta) : f(x) \leq g(x) \leq h(x) \Rightarrow \lim_{x\to a} g(x) = A$

Věta 37 (Limita složené funkce). $a, A, B \in \mathbb{R}^*$, f def min. na $P(A), \lim_{x\to A} f(x) = B, g$ def min. na $P(a)$, $\lim_{x\to a} g(x) = A$ a f je v A spojitá nebo g se na okolí nerovná A, pak $\lim_{x\to a} f(g(x)) = B$.

Důkaz. Hraní si s intervaly a definicemi. □

Definice 18 (Spojitost na intervalu). f je spojitá na intervalu, když je spojitá v každém bodě intervalu.

Věta 38 (Darbouxova o mezihodnotě). Nechť $a, b, y \in \mathbb{R}, a < b, f : [a, b] \to \mathbb{R}$ spojitá na $[a, b]$ a $f(a) < y < f(b)$. Pak $\exists\alpha \in [a, b] : f(\alpha) = y$.

Důkaz. TODO □

Věta 39 (Obraz intervalu spojitou funkcí). Když $I \subseteq \mathbb{R}$ je interval a $f : I \to \mathbb{R}$ je na I spojitá, pak $f(I) \subset \mathbb{R}$ je též interval

Důkaz. Plyne z Darbouxovy věty o střední hodnotě. □

Věta 40 (Extrémy spojité funkce). Nechť $a, b \in \mathbb{R}, a < b, f : [a, b] \to \mathbb{R}$ spojitá na $[a, b]$. Potom $f([a, b])$ má minimum a maximum.

Důkaz. TODO □

Definice 19 (Inverzní funkce a monotonie)**.** Nechť $f: M \to \mathbb{R}$ je prostá funkce Pak definujeme inverzní funkci $f^{-1}: f(M) \to M : f^{-1}(y) = x \Leftrightarrow f(x) = y$.

Věta 41 (Spojitost inverzní funkce (!δ))**.** Nechť I je interval a $f: I \to \mathbb{R}$ je spojitá, rostoucí funkce. Pak $f^{-1}: J = f(I) \to I$ je na J spojitá a rostoucí.

Definice 20 (Derivace)**.** $a \in \mathbb{R}, \delta > 0, f: U(a,\delta) \to \mathbb{R}$. Pak derivace funkce v bodě je $f'(a) = \lim_{x\to a} \frac{f(x)-f(a)}{x-a}$, pokud tato limita existuje.
Analogicky definujeme jednostranné derivace.

Věta 42 (Derivace a spojitost)**.** Nechť $a \in \mathbb{R}, \delta > 0, f: U(a,\delta) \to \mathbb{R}$ a existuje vlastní derivace f v a: $f'(a) \in \mathbb{R}$. Pak f je spojitá v a.

Důkaz. Z definice pro dané $\varepsilon > 0 \exists \delta > 0 : 0 < |x-a| \le \delta_0 \Rightarrow |f(x) - f(a) - (f'(a)f(x-a))| < \varepsilon|x-a| \Rightarrow$ $|f(x) - f(a)| < |x-a|(\varepsilon + |f'(a)|)$. Tedy pro dané ϵ volím $\delta = \min(\{\delta_0, \frac{\varepsilon}{\varepsilon+|f'(a)|}\})$. □

Věta 43 (Aritmetika derivací - Dk pouze Leibnizova formule)**.** $a \in \mathbb{R}, \delta > 0, f, g : U(a,\delta) \to \mathbb{R}, f'(a), g'(a) \to \mathbb{R}^*$ Pak

1. $(f+g)'(a) = f'(a) + g'(a)$, MPSS
2. (Leibnizova formule) $(fg)'(A) = f(a)g'(a) + f'(a)g(a)$, MPSS a f nebo g je v a spojité.
3. $g(a) \neq 0, g$ spojitá v a, pak $(\frac{f}{g})'(a) = \frac{f'(a)g(a)-f(a)g'(a)}{g^2(a)}$, MPSS.

Důkaz. BÚNO g spojitá v a. Pak $(fg)'(a) = \lim_{x\to a} \frac{f(x)g(x)-f(a)g(a)}{x-a} = \lim_{x\to a} \frac{g(x)(f(x)-f(a))+f(a)(g(x)-g(a))}{x-a} \overset{\text{AL}}{=}$ $\lim_{x\to a} g(x) \cdot \lim_{x\to a} \frac{f(x)-f(a)}{x-a} + f(a) \cdot \lim_{x\to a} \frac{g(x)-g(a)}{x-a} = g(a)f'(a) + f(a)g'(a)$ □

Věta 44 (Derivace složené funkce (!δ))**.** $a, b \in \mathbb{R}, f$ def na okolí b, g def na okolí a, $g(a) = b$, g spojitá v a a existují derivace $g'(a), f'(b) \in \mathbb{R}^*$. Pak $(f \circ g)'(a) = f'(b)g'(A) = f'(g(a))g'(a)$, MPSS

Věta 45 (Derivace inverzní funkce (!δ))**.** Nechť J je interval a $f: J \to \mathbb{R}$ spojitá na J je rostoucí nebo klesající, $a \in J$ je vnitřní bod intervalu, $f(a) = b \wedge \exists f'(a) \in \mathbb{R}^*$. Pak inverzní funkce má v b derivaci $(f^{-1}(b) = a)$ a platí:

1. Pokud $f'(a) \neq 0$, pak $(f^{-1})'(a) = \frac{1}{f'(a)} = \frac{1}{f'(f(b))}$
2. Pokud $f'(a) = 0$ a f je rostoucí, pak $(f^{-1})'(a) = \infty$
3. Pokud $f'(a) = 0$ a f je klesající, pak $(f^{-1})'(a) = -\infty$

Definice 21 (Lokální extrémy)**.** Nech't $a \in M \subset \mathbb{R}, f: M \to \mathbb{R}$ Funkce f má v a extrém (dle jména), pokud $\exists \delta > 0 : \forall x \in P(a,\delta) f(x)$ něco $f(a)$.

Věta 46 (Nutná podmínka existence lokálního extrému)**.** $f: U(a,\delta) \to \mathbb{R}, \delta > 0, f'(a) \neq 0$ a derivace existuje. Pak f nemá v a lokální extrém.

Důkaz. Pro libovolné δ najdeme $b, c \in P(a,\delta)$ t.ž. $f(b) < f(a) < f(c)$. BÚNO: $f'(a) < 0$, tedy z definice derivace zjistíme, že $f(x) - f(a) > 0$ - můžeme vzít libovolné c. Totéž s limitou zprava pro b □

Věta 47 (Věty o střední hodnotě - DK jen Rolleova věta)**.** Nechť $a, b \in \mathbb{R}, a < b, f, g : [a,b] \to \mathbb{R}$ spojité a mající derivace na (a,b).

1. (Rolleova věta) Pokud $f(a) = f(b)$, pak existuje $c \in (a,b) : f'(c) = 0$.
2. (Lagrangeova věta) $\exists c \in (a,b)$ t.ž. $f'(c) = \frac{f(b)-f(a)}{b-a}$.
3. (Cauchyova věta) Když na (a,b) je derivace $g$vlastní a nenulová, pak $\exists c \in (a,b)$ t.ž. $\frac{f'(c)}{g'(c)} = \frac{f(b)-f(a)}{g(b)-g(a)}$.

Důkaz. TODO □

Věta 48 (L'Hospitalovo pravidlo (!δ))**.** $a \in \mathbb{R}^*, f, g$ def na $P(a)$, mají vlastní derivace v a a $g'(a) \neq 0$. Pak

1. $\lim_{x\to a} f(x) = \lim_{x\to a} g(x) = 0$ a $\lim_{x\to a} \frac{f'(x)}{g'(x)} = A \in \mathbb{R}^*$ Pak $\lim_{x\to a} \frac{f(x)}{g(x)} = A$.
2. $\lim_{x\to a} |g(x)| = \infty$ a $\lim_{x\to a} \frac{f'(x)}{g'(x)} = A \in \mathbb{R}^*$ Pak $\lim_{x\to a} \frac{f(x)}{g(x)} = A$.

Věta 49 (Limita a derivace (!δ))**.** Nechť f je spojitá zprava v a a existuje limita zprava $f(x)$. Pak $f'_+(a) = \lim_{x\to a^+} f(x)$.

Věta 50 (Derivace a monotonie)**.** $f : J \to \mathbb{R}$ spojitá na J a má derivaci v každém vnitřním bodě. Pokud $f' \geq 0$, je na f na J neklesající. A jiné monotonie analogicky.

Důkaz. Z Lagrangeovy věty. □

Definice 22 (Derivace vyšších řádů)**.** $f^{(n)}(x) = (f^{(n-1)})'(x)$.

Definice 23 (Konvexita, konkavita)**.** J interval, $f : J \to \mathbb{R}$. Řekneme, že f je na J *** pokud $\forall a, b, c \in J : a < b < c$:

- konvexita: $f(b) \leq f(a) + (f(c) - f(a)) \cdot \frac{b-a}{c-a}$
- konkavita: $f(b) \geq f(a) + (f(c) - f(a)) \cdot \frac{b-a}{c-a}$

Věta 51 (Konvexita a první derivace (!δ))**.** f konvexní na intervalu J. Pak v každém vnitřním bodě existuje derivace zleva a zprava (nemusí být nutně stejné). (Důsledek: je-li fce konvexní nebo konkávní na intervalu, je na něm spojitá).

Věta 52 (Konvexita a druhá derivace (!δ))**.** Když druhá derivace existuje (atd.), tak když $f'' > 0$, pak je funkce konvexní. Když je $f'' < 0$, je funkce konkávní.

Definice 24 (Inflexní bod)**.** f definovaná na okolí a. Pak f má v a inflexní bod, pokud $\exists f'(a)$ vlastní a $\exists \delta > 0$:

- $x \in (a - \delta, a) \Rightarrow f(x) < f(a) + f'(a)(x - a)$
- $x \in (a, a + \delta) \Rightarrow f(x) > f(a) + f'(a)(x - a)$

nebo naopak.

Věta 53 (Nutná a postačující podmínka inflexe (!δ))**.** Nechť f je definovaná na okolí $a \in \mathbb{R}^*$.

- Pokud existuje nenulová druhá derivace v a, pak f v a nemá inflexní bod.
- Pokud f má spojitou první derivaci na $(b, c), a \in (b, c), f'' > 0$ na $(b, a), f'' < 0$ na (a, c) nebo naopak, pak a je inflexním bodem f.

Definice 25 (Taylorův polynom)**.** Taylorův polynom řádu n funkce f v bodě a je $T_n^{f,a}(x) = \sum_{i=0}^{n} \frac{f^{(i)}(a)}{i!} \cdot (x - a)^i$.

Věta 54 (Charakterizace Taylorova polynomu)**.** $a, \delta \in \mathbb{R}, \delta > 0, f : U(a, \delta) \to \mathbb{R}, n \in \mathbb{N}_0 a \exists$ vlastní n-tá derivace f. Pak Taylorův polynom splňuje následující: $\lim_{x\to a} \frac{f(x) - T_n^{f,a}(x)}{(x-a)^n} = 0$. Navíc je jediný polynom stupně $\leq n$ s touto vlastností.

Důkaz. TODO □

Definice 26 (Zbytek)**.** $R_n^{f,a}(x) = f(x) - T_n^{f,a}(x)$

Věta 55 (Obecný tvar zbytku Taylorova polynomu (!δ))**.** $a, \delta \in \mathbb{R}, \delta > 0, f, \phi : U(a, \delta) \to \mathbb{R}$ t.ž. na $U(a, \delta)$ existují $f^{(n)}, \phi' \neq 0$. Pak $\forall x \in P(a, \delta \exists c \in (a, x)$ t.ž. $R_n^{f,a}(x) = \frac{\phi(x) - \phi(a)}{n\phi'(c)} f^{(n+1)}(c)(x - c)$

Definice 27 (Taylorova řada)**.** Má-li f v bodě a všechny vlastní derivace, můžeme místo polynomu definovat tzv. Taylorovu řadu funkce f se středem a. $T(x) = \sum_{i=0}^{\infty} \frac{f^{(i)}(a)}{i!} \cdot (x - a)^i$

Seznam témat